

To be continued: het debat over het levenseinde

Heerlijk bevrijdend en helder verwoord. Een mooi tegengeluid. Een ethisch standpunt waaraan niet te tornen valt. Behoedzame maar daarom niet minder duidelijke kritiek. Dit is zomaar een greep uit de reacties op een interview met ethicus Berna van Baarsen (Nyst, 2018; reacties alleen online via www.medischcontact.nl). Na tien jaar lid te zijn geweest van een Regionale Toetsingscommissie Euthanasie besloot zij daar per 1 januari 2018 mee te stoppen. Van

Baarsen, oud-redactielid van TGE, legt in een interview uit waarom: “Ik geloof er niet in dat bij wilsonbekwame patiënten met vergevorderde dementie een schriftelijke wilsverklaring een mondeling verzoek kan vervangen. Dat vind ik te kort door de bocht. Maar artikel 2.2 van de euthanasiewet staat dat wel toe. Ik heb de afgelopen jaren een grote verschuiving zien optreden in de interpretatie van dit artikel. Ik kan daar niet achter staan en daardoor kon ik mijn taak als RTE-lid niet meer goed uitvoeren” (Nyst, 2018, p.14). Van Baarsen gaat in dit nummer van TGE nader in op haar overwegingen. Wat is eigenlijk de reikwijdte van een schriftelijke wilsverklaring? Hoe kunnen artsen er zeker van zijn dat wilsonbekwame patiënten met dementie ondraaglijk lijden op het moment dat aan hun eerdere wens tot euthanasie wordt voldaan? Van Baarsen roept op tot een discussie over artikel 2.2 van de euthanasiewet.

Onlangs gaf NRC Handelsblad inzicht in de werkwijze van de Coöperatie Laatste Wil (CLW) (Van Steenberghe, 2018). De coöperatie maakte in 2017 bekend een legaal poeder te hebben gevonden waarmee mensen op humane wijze hun leven kunnen beëindigen. Er zijn inkoopgroepen waar mensen lid van kunnen worden en alleen inkoopers kennen de naam van het poeder, vooralsnog ‘Middel X’ geheten. DIY noemen we dat: ‘do it yourself’. Het aantal leden van de coöperatie steeg snel naar 20.000 leden. Ruim 300 van hen bestelden inmiddels het poeder. De reacties zijn op z’n zachtst gezegd gemengd. De Nederlandse Vereniging voor een Vrijwillig Levens einde vindt de mogelijkheid die de CLW biedt ‘een enorme stap’ voor mensen die niet afhankelijk willen zijn van artsen bij hun levenseindewensen (Van Steenberghe, 2018). Columnist Ignace Schredden (2018) is lid geworden van de CLW. Hij ‘wil geen last voor anderen worden’. Maar als hij zich verdiept in de stof waarvan hij vermoedt dat het ‘Middel X’ is, begint de twijfel te knagen. Hoe humaan is dit middel eigenlijk? In een messcherpe column kraakt Rosanne Hertzberger (2018) de Coöperatie: ‘De nauwelijks gecontroleerde verstrekking van een anoniem doodsmiddel is een abso-

lute mijlpaal in het afglijden van de zorgvuldigheidseisen bij het levenseindedossier’. Ze vindt dat de CLW strafrechtelijk vervolgd moet worden. In dit nummer van TGE analyseert Tessa Gabriëls de discussie rond het zelfgewilde levenseinde vanuit de spanning die er is tussen zorgvuldigheid en autonomie. Ze breekt een lans voor de euthanasiewet en vraagt zich af in hoeverre het radicale autonomiebegrip van de CLW past in de Nederlandse samenleving. Gert Rebergen reageert namens de CLW op Gabriëls analyse. Kern van zijn repliek: iedereen heeft recht op een eigen mening, de CLW ook en haar leden kunnen niet gedwongen worden tot het heroverwegen van hun stervenswens omdat anderen dat willen.

Hoe anders is het debat in het buitenland. In Groot-Brittannië ligt de British Medical Association onder vuur. Terwijl de meeste artsen en patiënten voor ‘legislation’ pleiten, blijft de belangrijkste Britse artsenorganisatie faliekant tegen (Davis, 2018). De controversen rond euthanasie en hulp bij zelfdoding in Canada en de VS verflauwen juist nu er in die landen (of in enkele staten ervan) politieke regelingen zijn aangenomen (Roehr, 2018). In Nederland lijkt het debat telkens te verschuiven en te verscherpen. Van verflauwen lijkt geenszins sprake.

Het laatste TGE-nummer van 2017 was geheel gewijd aan ‘15 jaar euthanasiewet’. We moeten voortaan maar elk jaar een themanummer over het levenseindedebat maken.

Gert Olthuis

Hoofredactie.TGE@gmail.com

Literatuur

- Davis J. Most UK doctors support assisted dying, a new poll shows: the BMA's opposition does not represent members. *The BMJ* 2018; 360; doi: <https://doi.org/10.1136/bmj.k301> (Published 07 February 2018).
- Hertzberger R. Anoniem doodsmiddel is absoluut dieptepunt. *NRC Handelsblad*, 10 februari 2018.
- Nyst E. ‘Een wilsverklaring kan een mondeling verzoek niet vervangen’. *Medisch Contact* 2018; nr.1/2: 14-17.
- Roehr B. Assisted dying in US and Canada: controversy subsides after legislation. *The BMJ* 2018; 360; doi: <https://doi.org/10.1136/bmj.k503> (Published 7 February 2018).
- Schredden I. Laatstewilmiddel: jezelf vergiften? 5 februari 2018. Online via: <https://www.artsenauto.nl/laatstewilmiddel-jezelf-vergiftigen/>.
- Van Steenberghe E. Ruim 300 mensen kopen ‘laatste wil-poeder’. *NRC Handelsblad*, 8 februari 2018.